حزب دموکرات کوردستان ئێران پەخشی کەی

www.kurdistanmedia.com

شوماره ٧ ▌ سێشەممە، ٩ پەڕ پەڕ ١٤٠٥- ٣٠ ژۆئەن ٢٠٢٦

وەدەس هاوردنێ ماف نەتەوەیی گەل کورد لە چوارچوی ئێرانێگ دموکراتیک و فدراڵ

موستەفا هجری:

خەبات پێشمەرگانە پشتیوان خەبات مەدەنی و جەماوەریە

موستەفا هجری: ڕمانن ڕژێم ئەرک و بەرپرسیارەتیێگ گشتییە و بەسیاسەو وە یەکێتی و هاوپەیوەندی گشت ئازادیخوازەیل ئێرانەو

کاک مستەفا هیجری، سکرتێر گشتی حزب دێموکرات کوردستان ئێران، شەو یەکشەممە، شەش پووشپەڕ لە بەرنامەی «مەیدان» لە بەش فارسی دەنگ ئەمریکا، ووت ک ڕووداوەیل هەنووکە، سەرچاوەی فرەێگ لە ئاڵوگووڕەیل سیاسییە ک ئێرانیش گرێدەو. لێکتێگەیشتنەگەی ئەمریکا و ئێران چ سەرکەوێدن و چ هەرەس بارێد، بوودە مدووی ئاڵوگووڕ فرە بنەڕەتییێگ لە ڕۆژهەڵات ناوڕاس.

سکرتێر گشتی حزب دێموکرات لە وەڵام ئەو پرسیارە ک ئەڕا حزب دێموکرات لە نارەزایەتییەگان دوو ساڵ گوزەشتە جووڵەیگ لە مەیدان نەکردێە و چالاکییەگانی تەنیا لە ڕاگەیانن مانگرتن بەرتەسک بیە، وت: "ڕاستە ئیمە داوای ڕاپەڕین و هاتنە بان شەقام مەردم کوردستان نەکردیمن، چوون دڵنیا بویمن کۆمار ئیسلامی ک شکست قورسیگ لە ئەمریکا و ئیسڕائیل خواردێە، تۆڵەی شکستەگانی لە مەردم ڕاپەڕیو کوردستان سەنێدەو. ئیمە لە کاتێگ ک کۆمار ئیسلامی لە ١٨ و ١٩ی بەفرانباردا هەزاران کەس لە بان شەقام خەڵتان وە خوین کرد، لە کوردستان داوای مانگرتن کردیمن و لانیکەم سەدا ٨٠ی شار و ناوچەگان کوردستان هاتنە دەم داواکەمانەو. ئڕای یە زانستێمن هەر جوورە بانگەوازێگ ئڕای ڕاپەڕین و هاتنە بان شەقام، وە توندی سەرکوت کریەد و مەردمەگەمان کۆمەڵکوژ کرێەن؛ وەگەرد یەش لە بڕێگ لە ناوچەیل کوردستان، وەتایوەت لە ئیلام و کرماشان، کۆمەڵێگ خۆپیشاندان ساز بی ک هە ئەو جور ک زانن، سەرکوت کریا و شەهید و بریندار فرەیگیش دایمن".

کاک مستەفا هیجری لە وەڵام یە ک ئێوە وە خەسی مووشەکباران کریانە بەڵام هێمان هچ بەرگریێگ لە خۆتان نەکردینە، باس لەوە کرد ک "لە سەرەتای دەسپێکردن جەنگ فرە وتریاد ک حزب دێموکرات و هێزە کوردییەگان شان وە شان ئەمریکا و ئیسڕائیل دژ وە کۆمار ئیسلامی تێنە ناو بەرەی جەنگەو. ڕاستە حزب دێموکرات ئڕای مافەگانی دژ وە کۆمار ئیسلامی لە خەبات و تێکۆشاندایە، بەڵام جەوهەر و ئامانج خەبات ئیمە جیاوازە لە ئەجێندا و ئامانج ئەو وڵاتەیلە ک وەگەرد ڕژێم لە شەڕا بون. لە دوای یەشە، ئێران تەنیا وە کوردستان ڕزگار نیەوێد و ڕووخانن کۆمار ئیسلامییش تەنیا ئەرک مەردم کوردستان نییە. ڕووخانن ڕژێم ئەرک و بەرپرسایەتیێگ گشتییە و بەسریاسە یەکگرتوویی و هاوپێوەندی گشت ئازادیخوازەگان ئێران. بێگومان ئامادەیی کار مەیدانی و پێشمەرگانەیش داشتیمن، کوردستان نیشتمان ئیمەسە و هەر کاتێگ بارودۆخەگە گونجاو بزانیمن گەڕێمنەو".

سکرتێر گشتی حزب لە وەڵام ئێ پرسیارە ک ئێوە هێزێگ چەکدارن و هێمان باوەڕتان وە خەبات چەکداریش مەنیە، بەڵام ئەڕا سەرەڕای یە ک فرەتر لە ٢٠٠ جار هێرش کریاسە سەرتان، ئەڕا چەکەیل و پێشمەرگەیلتان ئڕای بەرگری وەکار نەهاوردینە، ڕوون کرد ک: "حزب دێموکرات توانای بەرپەرچدانەوەی هێرشە درۆنی و مووشەکییەگان کۆمار ئیسلامی نەێرید، جیا لە یە نەک هەر بنکە و بارەگاکان حزب دێموکرات، بەڵکوو هەرێم کوردستان و وڵاتەیل عەرەبییش کەفتنە وەر هێرش مووشەکی ڕژێم و کاردانەوەی ئەوانیش هەر جور ئیمە بۆ. خۆ ئەگەر ئیمە وەڵام هێرشەگان کۆمار ئیسلامی وە کاردانەوەی پێشمەرگە لە ناوخۆی وڵات بدایمن، بیشەگ مەردمەگەمان لە ناوخۆ تووش کۆمەڵکوژی بیان و کوردستانیش خاپوور کردیان. ئیمە فرەتر لە ٨٠ ساڵە تێچووی قورسیگ ئڕای خەباتەکەمان دەیمن و نەتواستیمن مەردمەگەمان لە ناوخۆی وڵات هەر وە تەنیا دوواره تووش ئی هەزینە بوون و زیان و خەسار فرەتر لەیە مە هەس وە پێیان بڕەسێد".

کاک مستەفا هیجری لە وەڵام ئەو پرسیارە ک جێگربۆنتان لە هەرێم کوردستان چەنێگ چالاکییەکانتان بەرتەسک کردێە، ڕاشکاوانە ئاماژە کرد ک دۆخ مەنەنەوەی حزب دێموکرات لە هەرێم کوردستان بیەسە هۆکار یە ک لە دوو ساڵ گوزەشتە ڕێککەوتننامەی ئەمنی نێوان تاران-بەغدا-هەولێر وە سەر حزب دێموکراتا بسەپێد و وەپێی ئەو بەڵێنە ک وە نیسبەت حکوومەت هەرێم کوردستان دێریمن، ڕێ لە ناردنەوەی هێز پێشمەرگە ئڕای کوردستان بگیرێد.

سکرتێر گشتی حزب لە بەشێگ تر لە قسەگانی باس لەوە کرد ک "خەبات حزب دێموکرات و بزووتنەوەی کورد خەباتێگ فرەڕەهەندە و وە ڕاگرتن خەبات پێشمەرگە و مەیدانی، ئێ تێکۆشانە کۆتایی نەیەێد؛ هەر ئەو جور ک دۆنیمن مەردم کوردستان سەرەڕای گشت سەرکوت و گوشارە ئەمنییەگان، ڕێکخراوترین کۆمەڵگەی سیاسی لە چاو ناوچەگان تر ئێران دێرن و یەیشە بەرهەم خەبات و هەوڵدان حزبە سیاسییەگان کوردستانە. بەڵام ئێسە ک کۆمار ئیسلامی وە پێشێلکردن ڕێککەوتننامەی ئەمنی لە هێرشەگانی ئڕای سەر حزبە سیاسییەگان و بنکە و بارەگاکانیان بەردەوامە، بێگومان سیاسەت و کاردانەوەی ئیمە و حزبە کوردییەگان ترەگ لە ناو هاوپەیمانی، ئاڵوگووڕ وە سەریا تێد".

کاک مستەفا هیجری لە وەڵام ئێ پرسیارە ک خەبات پێشمەرگانە تونێدن پشتیوان خەبات مەدەنی و جەماوەری بۆدن، ڕاگەیان ک "ڕاستە حزب دێموکرات هێز پێشمەرگەی چەکدار دیرێت، بەڵام ستراتیژی حزب دێموکرات یەکگرتوویی سیاسی و بەکردەوە وەگەرد لایەنەگان ئێرانی لەپێناو درستکردن ئاڵترنتیڤ دژوە کۆمار ئیسلامییە. ئەگەر ئەو خەبات و تێکۆشانە ڕەهەند پێشمەرگانە بگرێدە وەر، لەوانەیە وەی ئامانجەمان نەڕەسیمن ک خەباتێگ سیاسی، مەدەنی و جەماوەری لە ئاست سەرانسەری تونێدن وەدەسی بارێدن. هاوکاتیش زانیمن ک خەبات چەکداری بوودنە هۆی سەرکوت فرەتر و خویناویتر بزووتنەوەی کورد و مەردم کوردستان. سکرتێر گشتی حزب لە وەڵام ئی پرسیارە ک ئاخۆ یە هەر ڕوانگەی ئێوەیە یا گشت ڕێبەری حزب، وت ک لە حزب دێموکرات بڕیارەگان لەدەس یەک کەس نیە و گشت بڕیارە سیاسی و گرنگەگان لە کۆنگرە و کۆمیتەی ناوەندی وە شێوەی وە کۆمەڵ دەسنیشان کریەن. ئەو سیاسەتەیش ک ئێسە پەیرەو کریەدن وە کۆمەڵ بڕیار لە بانی دریاس".

بەڕێزیان ئاماژە کردن کە "بیشەک، چاوەڕوانی مەردم کوردستان بەتایبەت گەنجەگان لە دوای بزووتنەوەی ژینا، ئڕای دەسپێک خەبات پێشمەرگانەی حزب فرەترەو بیە، بەڵام سیاسەت دروست و واقعبینانەی حزب ئەو تێگەیشتن و قەناعەتە لە لای ئەوانیش ساز کردێە و لە ئاکامدا تونیمن بۆشیمن پێگەی سیاسی و جەماوەری حزب دێموکرات لە جاران بەهێزترە".

شومارەی: ٧
٩ پەڕ پەڕ ١٤٠٥- ٣٠ ژوئەن ٢٠٢٦

وەبونەیٚ ٣٠ ساڵەیٚ "٢ خرداد": لە فانتازی تا فەنا

جەماڵ جوانمیری

٢یٚ جویەزەردان گرێنگترین خاڵ وەرچەرخانە لە دێروک ڕژیم جمهوری ئسلامیٚ وەژمار تێد. سەرکەفتن محمد خاتەمی"سید خندان"-وەزیاتر لە ٢٠ میلیون دەنگ لە ساڵ ١٣٧٦ خوەری، هەڵوژیا و بییە سەروک کومار، هەر وەیٚ بوونە- هیوا و ڕویایٚ فەرەێک لە پانتایی جوگرافیایٚ ئێران هەڵقولان.

کوت فەرەێک لە چینەکان ناو کومەڵگایٚ ئێرانی وەدیاری، گەنجەکەکان، ژنان، ڕوناکهور وەتایبەتی خوەندکاران گومان کردن ک ڕژیم پاناگە ناو قوناخێک تازە ک کردیەت گەشەیٚ سیاسی، دەسڵات یاسا، ئازادی بەیان، وە گوڕانکاری بنەڕەتی لە قەوارەیٚ ئەو "نزامە" ئەنجام گرێد.

وەڵێ، شێکڵ گرتن "دق جویەزەردان" ناکرییەت بێ لەوەرچەو گرتن هەلومەرج ناونەتەوەیی وە کیشە ناوخوەییەکان ئەو سەردەمەیٚ ئێران، ئەڕا پروسەیٚ "٢یٚ زەردان" هەڵسەنگاندن بکرییەت. تەنیا چەن مانگ وەرجە هەڵوژانن، دادگایٚ میکونوس وەبڕیارێک دێروکی و کەموێنە فەرمان وەتروریستی ناسانن پایەبەرزترین ڕابەران کومار ئێسلامی پەسەند کرد. وە وردی دەرێخست ک خامنەیی، ڕەفسەنجانی، وڵایەتی، فەلاحیان و چەندین سەرکردەیٚ ئەو ڕژیمە لە پشت ترور کردن ڕابەر ئەوسایٚ حزب دموکرات کوردستان ئێران- زندەیاد د.شەرەفکەندی و هاوڕیەکان بینە. ئی بڕیارە بییە بایس هەڵشێوان پەیوەندییە دیپلوماسیەکان لەناوبەین وڵاتە ئروپاییەکان و ئێران. لە ئاکاما ئەو بڕیارە، ١٤ وڵات لە یەکییەتی ئروپا سەفیرەکان خوەیان وەماونەیٚ چەن مانگ چرینوە. وەکردوە سفارتخانەکانیان خالی بی لە دیپلوماتکار. ئیە یەکم دەستەویەقە ئروپا و ئێرانییەکان بی تا ئەو وەختە. حکومەتە هاوبەشەکەیٚ خامنەیی و ڕەفسەنجانی وەجدی، هور لە چارەسەرێک سیاسی ئەڕا ئی قەیرانە کردن.

لەوجور فەزایێک بی ک "سەید خەندان مل قوت کردوە- گوفتوگوو شارستانییەتەکان و کومەڵگایٚ مەدەنی" کردە دەستەواژە ئەڕا ڕەسین وەکاخ سەعدئاباد. دیارە تا ڕادەێک توانست پینەیٚ پەیوەندییە شێواوەکان لە بەین ڕژیم و دونیایٚ دەرەوە، بکەێد. هاوکات لە ئاست ناوخوەیٚ ئێران، هەوڵ و تەقالا دریا تا لەڕیٚ گوڕین یەبەش لە یاسا بنەڕەتییەکان ئەو ڕژیمە وەشێوەیٚ هێمنانە دەسڵات لەدەس پاوانخوازەکان دەربارن. لەو پەیوەندییە کومەڵێک شعر و شوعار وەک کومەڵگایٚ مەدەنی، یاساگەرایی، بەرزکردنەوە فەهەنگ "تولورانس/مودارا کردن"، گەشەیٚ سیاسی وە بەشداری کردن ژنان لە کابینەیٚ دەوڵەت، کردنە بانگەواز ئەڕا دڵخوەشی مەردم. وەڵێ ئی جەریاننە، هەر لەیەکم ڕوژ توش ناکارایی هات. ئەویش وەخاتر قەوارەیٚ یاسایی ڕژیم ک سنورداره لەوەرانوەر گشت بەهایێک- چ ئەوسا و چ ئیسەش. هەرچەند خاتەمی زیاتر لە ٢٠ مێلیون دەنگ مروڤ گەوراساڵ لەپشتیٚ بی، وەڵێ ئورگانە دەسڵاتدارەکان وەک بەیت ڕابەری، مەجلێس خوبرەگان، شەورایٚ نگابان، ئەنجومەن دیاریکردن بەرژەوەندییەکان نێزام، ئەنجوومەن باڵایٚ ئاسایش نیشتمانی، شەورایٚ باڵای شوڕش، سپایٚ پاسداران، "واواک" وە دەیان ڕێکخراوەێترەک ک هەرکامێان ئختیارات بەرزترێک داشتن لە دەسڵات سەروک کوماری. لەو سەروبەندە، ئەڕا ڕێگری لە پروژەیٚ چاکسازی چەندین ڕووداوهەڵخزانن وەک: قەتڵیەل زەنجیرەیی، بەستن و داخستن ژونامەکان،ترور سەعید حەجاریان لە ڕەشەمەیٚ ١٣٧٨ هەتاوی ، پەلامار شوون خەفتن دانشجوەکان(مێتود کازانبری قالیباف) لە ساڵ ١٣٧٨ خوەری، لە کارلادان چەندین وەزیر وەک(عبداللە نوری وەزیر ناوخوەیٚ) شاردار وەک(غلامحسین کرباسچی شاردار تەێران لە بەین ل ١٣٦٨ تا ١٣٧٧) وە کۆمەڵێك فاکتورترەک دەلیل بیین ئەڕا نەوەکام کردن پروژەیٚ چاکسازییەکەیٚ خاتەمی.

هەرچەند دەوڵەتەکەی خاتەمی لە دەورەیٚ مەجلێس شەشم لە بەین ساڵەکان(١٣٧٩ - ١٣٨٣) هەتاوی لە پێشتیوانی چڕوپڕ ئێسڵاخوازەکان بەرخوردار بی وەڵێ وەک مروڤێک سوزدار و پارێزەر "نێزام" خوازیار نەوی گوڕانکاری لە یاسا بنەڕەتییەکان ئێران بکەیٚ.

وەنەنەزر فرەێک، ئەو سەردەمە گەوراترین شانس خاتەمی بی ئەڕا گڕوتین وە پروسەیٚ ئێسڵاحخوازەکان، وەڵێ دور لە هەر جموجوڵێک ڕاسەکانی هەرچیٚ فورسەتە سوزان لە پێناو ڕەزامەندی خامنەیی و بەرژەوەندییە باڵاکان نێزام. یەواشیەواش مەوادایٚ وەعدە و واقەیەت ئەڕا لایەنگران پروژەیٚ چاکسازی بەرمەلا بی ک نەک خاتەمی بەڵکو دەسڵات قابلیەت گوڕانکاری نەێریٚ. جەریان "دق جویەزەردان" وەک پرسیار چەندین پرس گرێنگ و بنەڕەتی لەدارخست وەڵێ دور لە کردوە و ئەنجام بێ بەرهەم مەن. لە ئاکاما لایەنگران ئی پروژە دوچار سەرلێشواوی سیاسی کەفتن- یا ڕوق لە دەرەوەیٚ وڵات کردن یا کپ کریان.

هۆکاری ئەسڵی ئی شکەستە هەڵگەردێتوە ئەڕا دوو بەرداش: یەکم کومار ئێسلامی وەشێوەیٚ ئایدولوژی گرەکورەیٚ خوەیٚ لەبان شەرعیەت و فتوا بەستگە، سیسیم سیاسی وەکردوە ناتوانیٚ خوەیٚ وەگەرد ژیان سەردەم بگونجنیٚ، هاوکات بەش فرەێک لە دەسڵاتداران(پاونخوازەکان) لە گوزەشتە گیر کردنە وەگەرد هەر تازەگەریێک لە نێزام دەسڵاتداری ئەو ڕژیمە دژبەرن، هەرچەن مناڵەکانێان هەناردەیٚ ئروپا و ئەمریکا کەن. دۆم خود خاتەمی مروڤێک بوێر نەوی، نەتوانست بویچکترین گام وەکردوە ئەڕا وەعدەکان خوەیٚ هەڵبگریٚ لە حاڵێکا زیاتر لە ٢٠ مێلیون مروڤ گەرواساڵ موشتاقانە چەوەڕیٚ گوڕانکاری لە سیستم دەسڵاتداری ئەوکردن. لە درێژەیٚ ٨ ساڵ دەسڵاتەکەیٚ تەنانەت نەتوانست وەیەک وشە دژایەتی خامنەیی بکەیٚ، لە گشت گرینگتر وەک پاسدارێک مانەوەیٚ ڕژیم جمهوری ئێسلامی ئەڕایٚ لە هەر باوەتێک زیاتر پڕبایٚخ بی. ئەوە تەنانەت ئیسەیش وەهەمان نەفەس تەمەنایٚ پارێزگاری "نزام" کەێد!؟

جەریان دق جویەزەردان و کیشەکان کورد

کوردەکان لە ژێر دەسڵات دەوڵەت-نەتەوەیٚ ئێرانی ئی سەد ساڵەیٚ ئاخرا لەدەیشت دەسڵات و بڕیارە سیاسی و سەربازییەکان قەرار دێریٚ. نەتەوەیٚ کورد، بەرجەستەترین نەتەوەیٚ ناو ئێرانە ک لە درێژەیٚ دێروک خوەیٚ ئەڕا ماف شوناسخوازی لەوەرانوەر دەسڵاتداری ناوەندی لە جەنگ و وەرگریی بیگە و، هەس. لەی ئاراستەوە حکومەتەکان شا و شێخ وەیەک چەو تماشایٚ کوردستان کردنە. ڕژیم جمهوری ئێسلامیش وەمزەنەیٚ "امت اسلامی" وەگەرد مەدرم هەڵسدانیش کەێد تا باوەتێک وەناو نەتەوە!

لەسەروبەن پروسەیٚ وەناو چاکسازی، یەبەش لە کوردەکان ناو ئێران کەفتنە ژێر کاریگەری ئەو "دەنگەدەنگە" چەوەڕیٚ کریا، ئەگەر پروژەکەیٚ خاتەمی سەربگریٚ- ماف کوردەکان لە غاڵب مەدەرسە ئەڕا زوان کوردی پەنگکور بکرییەت. چۆینکە تیم خاتەمی هەوڵدان لە کومەڵێک چمک وەک "کومەڵگایٚ مەدەنی و ماف شاروەندی، ئاست داخوازییەکان نەتەوە بندەسەکان ناو ئێران داوەزنن ئەڕا ماف مروڤ. ئامانج لەی کارە: شێوانن ڕاسییەکان بی تە دەرد و ڕەنج مەردم. لە مەجلێس شەورای ئێسلامی فراکسینونێک ناڕەسمی ئەڕا بەشیک لەنوێنەرە کوردەکان دروست کردن. لەی بارەوە تواستن، دەنگ و ڕەنگ ئوپوزێسیون ڕاسەکانی کوردی وەک حزب دموکرات و کومەڵە لێڵ و تاربکەن. وەڵێ گشت ئی دەستەواژەیەلە لە غاڵب فانتازیا وەفەناچی.

سێ دەهە لە شوون "٢یٚ خرداد"، بێ ماڵ ئاوایی -ڕوخسارە دیارەکان ناو پروژەیٚ خاسسازی یا چینە کناریا لەسەرکار لادریان. خاتەمی دور لە خەنین خانەنێشین کریا و تەنانەت" ممنوع التصویر و بیان" دەرکەفتن و قسەکردن لە میدیاکان لەلیٚ قەدەغە بیگە. ئەوان نەک نەتوانستن زەڕەێک لە ئێران چاکسازی بخوڵقنن، بەڵکو مەردم لە گوڕانکاری و ئومێد بێزار لە هەربەشدارێک ساسی کردن. وە گشتی کاریگەریان کاڵ و بێ نرخ ڕەسییە کوتایی، بییە بەشێک لە تاریخ نەنگین ڕژیم جمهوری ئێسلامی. تەنیا دەسکەفت ک وەشێوەیٚ عەینی و زەینی گشت لەسەریٚ هاودەنگن ئەویش: خاتەمی و تیم چاکسازی توانستن٨ ساڵ عومر ڕژیم درێژ وەبکەن.

کوتا سەرنج:

ئەزمون سەد ساڵەیٚ دەوڵەت-نەتەوەیٚ ئێرانی وە ڕوحی فارسی و دین شیعەیٚ دوانزە ئیمامی نیشان داگە، وەنکوڵی باقی نەتەوەکان ناو جوغرافیێایٚ ئێران هیچ پروژەیٚ سیاسی وەمەنزڵ ناڕەسیٚ. وڵاتێک لەسەر کەتمان و گومان دروس بود نە کودەتا، نە شوڕش نە چاکسازی کومەێک وە سەقامیریی ناکەێد تابتوانیٚ پروژەیٚ خزمەتگوزاری پێشکەش وەمەردوم بکەێد. حکومەتێک لە شوون ٤٧ ساڵ دەسڵاتداری ناتوانیٚ دەروەرزشخانەکان وەڕوق ژنان واز بکەیٚ، نەتوایٚ موزیک قەبول بکەیٚ، ڕێژیمێک نەوانیٚ قەبوول جیازوازی نەتەوەکان ناو ئێران بکەیٚ- نەک ئێسڵاح پەزیرە- نەگوڕانخواز. حکومەتێک هەرمایٚ لەژێر ناونیشان "رجال سیاسی" توایٚ مەردومداری بکەیٚ- وەکردوە نیمێک لە کومەڵگا لە بەشداری دەسڵات دەوڵەتی بێبەش کەێد. سیستمێک لەبان فاڵ و فتوا دامەزرییەت، نەتوانیٚ خزمەتگوزاری پێشکەش وەهاووڵاتیان خوەیٚ بکەیٚ نە لەئاست دەوڵەتداری لە ناو وڵاتان توانیٚ نەخشێک سازندە داشتووەت.

شومارەی: ٧
٩ پەر پەڕ ١٤٠٥- ٣٠ ژوئەن ٢٠٢٦

سیستەمێگ مافیایی یا نزامێگ ڕسایی!

د. ئاوات ساروج

جمهووری ئیسلامی ئێران لە ڕێبەنانی هە ز ا ر و سـ ێسە د و پە نجیا و هە فت وەچەواشەکاری،دزینی شۆڕش،درۆ، فێڵ وتەڵەکە،هەرئێجوور وە خوێن ڕشانن،کوشتن،بڕین،ئێعدام وبێ سەروشوون کردنی هەزاران کەس نیشتەوتەختی دەسڵاتداری وقانون وڕەسایەگوەناو ڕەسای بنەوایی جمهووری ئیسڵامی داڕشان وڕەسای ئێ ڕێژیمە پەل وەشان ولەئیسڵامی شیعەی دووانزەئیمامی ودەسڵاتداری ئێمام زەمانییەو سەردەرهاوردو ڕێبەرەدورەوڵاتەگەیان کە دیاربوئێرانی نییەو بن وبنەچەکی ڕەسێدومرتازە هندی وقەرەجە" کاولی " و هندیی تەبارەگان!

جوورێگ خوەڵ کردونەچەو ئامەی خەڵک و وەتوین کە هەرکەس تەماشای مانگ بکێد ئێمامەگەیان کە ڕووی خودایش بو ئاسان وەچەو دوێ!

وەتن ئێمە ئەڕای سەروەخوەیی، وەیەکوبون، جەماوەربون وئازادی وهەرئێجوور ئەڕای نجاتی خەڵک لەدەسی زڵم وستەمی شاهی، ورسیەتی ،نەداری وڕەسانیان وە بارەگای پیرۆزی ئنسانییەت کە ئەوەیش هالای دەسەڵاتی ئێمامی زەمانیان ووەی زو تواى باید وکی خاسترین،پاکترین وسەربردەترین بوود لەڕکاو ئەو زاتە نادیارە خوەی دوێدەو.

ساڵانێگ لەو ڕساوقانوون قەوڵ وقەرارە وەری وچێ، ئەوجا خەڵک کەم کەم وە ئاگاهی وزانایی زیاتر ڕەسین و هاتەهوریان کە یانەیش بڕێگ چەواشەکار،کڵاوچی،فێڵەبازودرۆزنن کە چێشتێگ وەناو ئەخڵاق وئانەو،پرەنسیپی ئێنسانی وقەدروقورب لەلایان بێ ماناس و چەواشەلەمەزهەوەدووانزەکەسیەکە یانیش کردنە ئەوەیش لەی وتەی ڕێبە رەدامەزرێنەرەدەسڵاتدارەگەیان دیاربو کەنەتنیا ئێمامی زەمانێگ لەکار نییەو خوەی وەجیگرخودالەسەرزەو زانس هەنای وەت :"امام زمان شما صاحب زمان شماست."

وەلێ وەداخەوە فرەی لە خەڵکانی ناو ئێران دێرلەیانە ڕەسینەوئێرنەگیش فرەن ئەوانەی کە نیەتوان برەسنەو وئەگەریش ڕەسینەسەو تازە دی دێرەودادیان وهیچکوو نیەڕەسێد.

نزامی پیرۆزی ئیسڵامی هەر لە دەساڵەی یەکەمی دامەزریانێ وهەزاران ڕوڵەی ئەووڵاتە خسەوەرتیغ وگولەوشەڕی بێ بنەمای ئێران وعێراق و پرۆسەی وەکوشت داینی جەوانی خەڵک بوە چووخێرئەڕای دەسەڵاتداران کە پایگاوجایگای خوەیان زیاتر قایم بکەن و پلەکانی ڕەسینێیان وە پایەداری وبتەوی نیزامەخوداییەکەیان لە خوێن ،تاوان ،زیندان وبێ سەروشوێنکردنی هەزاران خودی وغەیرخودی بو .پاسداری لە نزام وەنرخی خوێنی ڕوڵەی مەردم، بتەوی وبەردەوامی ئەو ڕێژیمەیش وە کوشتار،هەژارهیشتنی خەڵک،دەرکردن،شوون بزر وگوماکردنی غەیرخودی و....وەقەوڵێگ لەچوارلایەوەچنگ دانەسە گیان وماڵ وڕووح وهەست ونیستی میلیونان کەس! لێرەهەرچێ سەربەیمەودەرۆن وڕێگایەگ ئەڕای ڕەسایی وڕەوایی بوێنی نزامێگ وەناو "جمهووری ئێسڵامی ئێران " بوێنیمەو خوەی خەڵەتاننە کە تەنیا یەی فاکتیش دیار بایدەخیاڵ ووەی ڕێژیمە خوداییەو بلکێد وڕەوایی بێدەپێ بێجگە ناوبردنی وە "سیستەمێگ مافیایی."

خوەمانی وتەنی دوای نزیک وە نیم سەدە لە دامەزریانی سیستەمێگ نگریس ،پڕپووسێیە کە وە ڕێژیمە مافیاییەگەی سەدەی بیست ویەک ناوبنرێیێد.

سیستەمی مافیایی ئەڕای هەبوون ومەنین وبەردەوامی خوەی دەس ئەڕای هەرجوورە فێڵ،دەسیسە،جمە وکارێگ نائینسانی، دورلەئەخڵاق، بێ پرەنسیپی، بێ ڕەوشتی وبێ ئانەوی بێد وڕەنگ و بوو ڕەوایی دێدەپێ کە ساڵانێگە ڕێژیمی ئیسڵامی ئێران هەرئێ کارە کردێیە.لەسیستەمی مافیایی چەن فاکت بنەوایی ولازمەی مەنین وبەردەوامی سیستەمە جوور :پۆل، جەماوەری تاوانکار،بێ ڕەحمی، شلاخ و قەمچی،گولەوتفەنگ، نەخوەشی ڕەوانی بۆن،حوکمداری، پاڵپشتی وپشت پڕ بۆن وە هێزێگ بانترلەخوەیان کە دەسەڵاتداری ڕەهایە کە وەڕاسی ئێ هەمگەفاکتە لە ڕێژیمی کۆماری ئیسڵامی ئێران هەس وهەروەی تایوەتمەنییەلە توەنیم جوور سیستەمێگ مافیایی پێناسەی بکەیم وزیاتر بچیمنەناو نخی ناڕەوایی وتاوانباری ونادادپەروەری کە لەبنەوای ڕەسایی ڕێژیما چەواشەکریاس وڕەگ وڕیشەی ئێ سیستەمە وەدرۆ،تەڵەکەبازی وچەپی چەواشە سەونزکردێیە.

لەهەر سیستەم ودامەزراوەیەگ مادیات وپۆل ئەساسە، وڵاتێگ لەبان گەنج،نەفت،زەڕوزیو،دەوڵەمەنی سەرزەوی وژێرزەوی خەفتود دونیم ساڵانێگە توشی هەژاری،ورسیەتی،گرانی،نیازی ونەداری بێ وێنە بوەو ڕۆژوەڕۆژ وەرەو داڕمیان وتەرف وتونابوون چوود کە چوە ،لەقوت وهەقی میلیونان کەس گرتنەسەو وخەرجی سازینی چەکوچۆڵ،گولە،درۆن،مۆشەک وهەمەجوور کەرەستەی نیزامی کریاس ووە میلیونان دولار وە مزدورپەروەری وپرۆکسی لە وڵاتەیلێ ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاس وەتاڵان بردنەو وڵاتێگ وەناو ئێران کردنەسە جێ ڕانت،ئختلاس وگەندەڵی، دزی وجەردەیی ئەوەیش ڕەسایی،قانوونی،ڕەوایی و دەوڵەتی!

لێریشە هەق وڕەواس ئەگەربوشیم سیستەمی مافیایی یا دەوڵەتی مافیایی وە ڕێژیمی جمهووری ئیسڵامییەوە لکێد وپڕوەبەژن وباڵایە.

هەڵتەکیانی بافت وشیرازەی جەمگەیی لەناو ئێران دی چینایەتی وسنف وتەیف وبەش جوور وەرسێ وتێر نیەناسێ، زاناوڕووشنهور، ئام ونەخوەنەوار نیەشناسێ، وە هەرشێوەیەگ ئەگەر بوشیم لەسەدای شەستی بنەماڵەوشاربوچگ وشارەگەورایش گرتێیەسەو گاهەس لە ئامار وژمارەیا کەم وزیای بوود و پێوانەیەگ نییەکە بووە وێژنگ وفرە کەس وبنەماڵەیش لە تێ ساڵم دەرنەچن.

هەنای سیستەمی مافیایی باڵادەس بو ،زەمانێگ فرەیش لەدەس داشت، ئەوزەمانەس کە ڕووح وڕەواند دەرگیری کەووسایەڕی وسەرگەردانی کێد و بودنە ژێردەس وداردەس و قیزەونێگ لە جەمگەی وڵاتێگ و دەسەڵاتداریش خاس ئەو ئامارو پێوەرانە لەیەک دێدو ڕۆژ لەدوای ڕۆژ وەئاکام وئەنجامی باودڵی خوەی ڕەسێد .ئقتساد"ئابووری"وڵاتێگ هەنای وەگشتی کەفتەدەسی بەشی نیزامی وهێزی چەک لەشانی ڕێژیمێگ ،ئەوزەمانەس کە وەکردەوە مافیاکارخوەی کێد وئەڕای مەنینی دەس وەکوشت وبڕ دێد ،"شەلم ،کورم ،دەس نیەپارێزم "،غەیرخودی کە هوچ ،خودییش ئەڕای گران نییە ودەس دێدەقەلارکردن وئەقەورەوەرچەوەیلێ خوێن گرێد وڕەشەوبوود کەتوانێد وە کەمترلە دووڕۆژ وەهەزاران کەس بکوشێد وبێ سەروشوون بکێد ،یەیشە ڕەمزی مەنینی سیستەمێگ تۆتالیتەر،فاشیست و مافیاییە.

دەسەڵاتی ڕەهای سپای پاسداران ،تیرۆریستانە،سیەدەس وخوێنڕێژ ،ئەڕای مەنینی نزامی ئیسڵامی ئێزان وە خوەیان وەتەنی ئەڕای "پایداری شۆڕشی ئیسڵامی ئێران " ، چل وهەیشت ساڵ زیاترە ئۆشن ئیمە نزام ئەڕامان گرانترە، مەنینی نزام واجبترینە. جوور ڕۆژ ڕۆشناس کە پێناسەی یانە چەس؟

یانە کیێن وئەڕاهانەدەسەڵات وچۆن هاتنەوچۆن مەننە ؟

وەلێ هەزارجار داخی گران کە میلیونان کەس دێر ڕەسینەوو جوورێتر یانە ناسین ......

مافیای دەوڵەتی جمگەوەجمگەی دەسەڵات، ئیدارە،کار،پەروەردە،فەرهەنگ،هێزی نیزامی، گیشت لق وپەل وپووی فەرمی ونافەرمی ،حوکمی وناحوکمی ،بازاڕ و.....گرتێیەسەدەس و تانووپووی سیستەمێگ ڕەسایی وڕەوایی هەڵتەکانێیەو هەڵوەشانێیەو ڕۆی ڕاسیی دیارە.

ئمڕۆ دی زەمانی چەپی چەواشەوەسەرچێیەو خەسپەنی سەرشانی یەکەوەیەکەی جەمگەی سەرەلێشێویای ناو ئێرانە کە جوورێتر هورەوبکێد!

مەتەڵێگ هەس کە ئۆشێد "زەرەد لەنیمەیش بگریدەوەی هە قازانجە"!

بەڵێ ئمڕۆ بایەس تاکی جەمگەی پەریشان لە ناوئێران لەخەوێ خفەت،ژێردەسی،سایەڕی وخەیاڵی دەسەڵاتداری ئێمام زەمانی و خەیاڵی پوچی دەیان ساڵەی هەڵسێدو نای ئێ سیستەمە مافیاییەبکێدو ئەڕای جارێگیش بوە وە یەکرێزی ویەکانگرتیی سەرانسەری ئێ ڕێژیمە مافیاییە لەناوبووەن.

ڕێژیمێگ شەڕوەدنیافرۆشێد، سیستەمێگ کە دەس وە هەرجوورە تاوانکارێگ دێد،بوەسە گەورەترین پازڵ وکارتلی مافیایی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاس ولەدنیایش زیاتر لە جاران تەڤلی بەدنامی و گەنییێ لێ دریاس و بوەسە نەنگی هەرچێ سیستەمی ڕەواوڕەساوقانونییە !

سیستەمێگ کە خەڵکەگەی هەم خوداوهەمیش خوەیان لەلیان سێنیاس دی چوەڕالەدەس دان دێرن ئایا ئمڕۆ ئەگەر وەڕاسی ڕفراندۆمێگ ئازاد،دادپەروەرانە وبێ فێڵ وتەڵەکەبوود بێجگە ژمارەی کەم وچەن دەرسەدی لە تاوانکاران وجەلادانی خۆدی ڕێژیم ،کەس هەس کە لالەلیانەوبکێد و جارێ تروەقەوڵێگ بەڵێ وەپیان بوشێد یا هەروەڕاسی "شاروەدەریان کەن " و هەناسەیەگ ئازاد هەڵکیشن ؟

لێرەسە کە ئەڕای جاریتر دەسەڵاتی خودایی،ئیسڵامی، خەڵکی و سەروەخوەیی ماناکریێد وبانان چۆن لەسەر سیستەمی جمهووری ئیسڵامی ئێران یا ڕێژیمێگ مافیایی دادوەری کێد بیلاهەرئەڕای بانان بمینێد!

شومارەی: ٧
٩ پەڕ پەڕ ١٤٠٥- ٣٠ ژۆئەن ٢٠٢٦

کاریگەری ئەدەبیات بەرگری
لە پرووسەی ڕزگاری نەتەوەیی لە ڕووژهەڵات کوردستان

✍️ کاوە خوسرەوی

ئەگەر وە کورتی ناساندنێک ئەڕا ئەدەبیات بکەیم، توانیم بوشیم: "ئەدەبیات هونەر بەیان ئاتفە، هوڕ، ئەزموون و زەینییەت ئنسانە لە ڕێ زوانەوە. ئی هونەرە لە شێوەی فورمەیل جیاواز، جوور شێعر، چیرووک، نمایشنامە و پەخشان شکڵ گرێد" ئەدەبیات هەڵقەی پەیوەندی خەیاڵ و ڕاستی ژیان ئنسانە. مروڤ لە ڕێ ئەدەبیاتەوە باس لە ڕەنج و نایەکسانی، ئاوات و ئامانج خوەی کەید. بەتایبەت ئەدەبیات بەرگری لە وەخت خەبات ئەڕای ڕزگاری لە داگیرکاری و نایەکسانی کومەڵایەتی، ماف بەشەر و خستنەڕق زڵم و ناهەق، دابینکردن ئازادی و یەکسانی، دەور فرە خاس و کاریگەرێک دێرێد. وە قەول ژان پۆڵ سارتر: "ئامانج ئەدەبیات، ئازادی ئنسانە".

لە ستراتیژی ڕزگاری گەلانی بندەست، خەبات ئەڕای ڕەسین وە ماف و ئازادی قووناخ لە شوون قووناخ گووڕانکاری وەسەرێ تێد. نەتەوەی کورد لە ڕووژهەڵات کوردستان، سەدان ساڵە متوودەیل جوارجوور خەبات تاقیەو کردێیە تا بڕەسێدە مەنزڵگای ماف چارەنوس خوەی. یەکیک لەو شێوەخەباتانە ک فرە کاریگەر بییە و گشتگیر، تاسیرات ئەدەبیات بەرگری (مقاومت) لە باوەت ڕەوشەنگەری و باوەڕدان وە هێز ئازادیخواز و شوڕشگێڕ نەتەوەی کورد بییە. شێعر شاعران، ڕومان و تەرجومەی ئەدەبیات و ئەزموو ن خەبات گەلان تر لە شێواز ئەدەبیات بەرگری، دینامیزم بەردەوامی تێکووشان بییە.

بێگومان کورد لە ڕووژهەڵات کوردستان ها لە قووناخ ڕزگاری. لە پرووسەی ڕزگاری نەتەوەیی، شێوەخەباتەیل جیاواز هەس. یەکیک لەو شێوە خەباتانە ک گشتگیر و کاریگەرە، خەبات و بەرگرییە لە ڕێ ئەدەبیات مقاومەتەوە. ئیمە توانیم ئەدەبیان بکەیمە هەڵقەی وەسڵ ناوچەکان ڕووژهەڵات کوردستان. شێوەزارەکان زوان کوردی لە ڕێ ئەدەبیاتەوە توانن گاریگەری داشتوون ئەڕای نزیکەوکردن و بتەوکردن خەبان نیشتمانی. ئەدەبیات شوڕش فکری و ئازادیخوازی مرۆڤایەتییە. ئیمە بایەد ئەو شوڕشە گشتگیر بکەیم و کوردیش بایەد لەو شوڕش و متوودە کەڵک وەربگرێد. من دڵنیام ئەگەر ئەدەبیات ڕزگاریخوازی بکەیمە خەت فکری کورد لە ڕووژهەڵات کوردستان، زۆتر وە ئازادی و ماف خوەمان ڕەسیمن. لەی چەن ساڵ ئاخرا خاستر چیمنەسە پێش و نۆسان وە ئەلفبای کوردی ئەو جمشتە تاسیردارتر و بەرینترەو کردیە.

ئەدەبیات مقاومت باوەڕمان وە خەبات و ئازادی قورس و قایم کەید، ئازادی و یەکسانی لە گوفتار و پەروەردەی بنەماڵە و کوومەڵگا جێ گرێد، بەردەوامی خەبات و مافخوازی لە نەسڵێکەوە ئەڕای نەسڵێ تر بوودە متوود ژیان و فەرهەنگ ڕزگاریخوای ئەندامان کوومەڵگە.

هەنای تاک ناو کوومەڵ زەینییەت شوڕشگێڕی لە لای درووس بوود، لە هەر دەرفەتێک یان قووناخێک ئامادەی کردار مافخوازییە. ئەدەبیات فێرگەی بێ سانسوور مروڤە، وێنەی بێخەوش هورمەت ئنسانە. لە دنیای ئەدەبیات ئنسان وە ڕەهایی فکری ڕەسێد و تەقالا کەێد لە ڕێ کاریگەریی ئەدەبیاتەوە، بازنەی تێکووشان خوەی بەرینترەو بکەێد، تا هێز نەترس فرەترێگ وە ئامانجەوە بایتە مەیدان بەرخۆدان. لەڕێ ئەدەبیات و هونەر بەرگرییەوە، ئرادەی بەردەوامی بەرخۆدان و شۆڕش بتەوترەو بوود. سەرچاوەی ئرادە، باوەڕ ئنسانە. مروڤ لە ڕێ زانیاری و فکرەوە ڕەسێدە باوەڕێک ک هازرە سەختی لەڕێ بکیشێد. بێگومان خاسترین سەرچاوە ئەڕا زانیاری، خوەندنەوەس. لە ناو بەشەیل ئەدەبی، ژانر شێعر مەردمیتر و تاسیردارترە. شێعر بوودە سروود و گۆرانی نیشتمانی و ئنسانی. وە چوارینەیک یان چەن خەتێک شێعر کریەد پەیام گەورەیک بڕەسێدە وەردەنگ. پەس لە ئەدەبیات مقاومت، شێعر قسەی ئەوەڵ کەید ئەڕا شکڵگیری و باوەڕ و ئرادەی شوڕشگێڕان.

لە قووناخ ڕزگاری نیشتمانی و نەتەوەیی، پەروەردەکردن ئازادیخوازان و نیشتمانپەروەران، لە ڕێ ئەدەبیات بەرگرییەوە کاریگەرترین شێواز پەروەردەی باوەڕمەندی وە ماف و چارەنوسە. لە دیرووک خەبات گەل ئیمە سەدان کەس وە خوەنین شێعر شاعران چینەسە سەر دار سێدارە و زاڵمان هەراسان کردنە. ئەدەبیات ڕوڵ سەرنوشتساز و گرنگێک دێرێد ئەڕا پەروەردکردن لە کوومەڵگا و نەسڵەیل هەر نەتەوەیگ. ئەدەبیات لە قاڵب شێعر و دەق هەماسی نەسڵ مەیدانی و کرداری پەروەردە کەید، تا لە قووناخەیل خەبات ڕزگاری، وە باوەڕ بتەو ئازادیخوازییەوە ئامادەی خەبات و فداکاری بن، ک ئیمە شاهد ئەو قوربانیدان و هەماسە بیمن لە دەیەیل شەست و هەفتای هەتاوی لە بەشێک لە ڕووژهەڵات کوردستان.

ئەدەبیات سنوور و جیاوازی فکری و سیاسی ناناسێد. مەرزەیل تەسک ئیدئولوژی بڕێد، جوور خوەر ئازادی لە سەرتاسەر نیشتمان مێوان گشتە و لە پەروەردەی تاک تاک ئەندامان کوومەڵ کاریگەری دێرێد. ئازدی ماف گشتە، ئەو مافە لە ناو ئەدەبیات ئنسانی وە خاسی ڕەنگ دەیدەوە. ئەو ڕەنگدانەوە لە دەسڕەس گشت چینەکان کوومەڵگا قەرار گرێد و بوودە کاریگەرترین بەش پەروەردە ئەڕا هەر نەتەوەیگ.

بەشێتر لە ئەدەبیات بەرگری، پاراستن و دەوڵەمەن کردن زوانە. ئەدەبیان وە گشت ژانرەکانێوە، هەڵگر ڕەسەنترین و گونجاوترین وشە و داڕشتن هەر زوانێکە. وەختێگ شێعرێک یان تکست ئەدەبیێک خوەنیمنەوە، هەست وە زەرافەت تایبەتێک کەیم ک بوودە هووکار بەردەوامی خوەندنەوە و وردبینەوە لە وشە و داڕشتن. پرووسەی دەوڵەمەنی زوان، لە ئەدەبیاتەوە شروو بوود. شاعر یان نوسەر، تەقالا کەید لە وشەیەیلێگ کەڵک وەربگرێد ک کاریگەری فرەترێگ داشتوود لە سەر وەردەنگ. لەیرەسە دۆنیم ک لە قووناخەیل جیاواز پێشکەفتن ئەدەبیات، زوانیش دەوڵەمەن

دریژە لە لاپەڕەی ٥

"کورد" نەتەویگ کە دەرفەت ئەڕای ئازیەتباری نەیری

د.ئاویسا رزایی

گورانکاریەیل سیاسی و سەربازیی لە چەن دەیەی وەرین، کومەڵگای کورد لە رووژهەڵات لە ناو بازنەی وەردەوامیگ لە توندوتیژی، نائارامی و لە دەستدان گلەو داس. شەڕ ئێران و عەراق، سەرکوت سیاسی، ئێعدامەگان، تروررکردن چالاکەیل مەدەنی، هێرشەیل شووناوشوون وە سەر بارگای حزبەیل کوردی، کووچ و ئاوارەبون زۆرەملێ، خودکوشی،جمشت و ئاخێزەیل پرقەیران، کووڵێگ ئەزموون پڕلە ئازاروزیان لە هۆرمان جەماوەر کورد تەپکانیە.

ئازیەتباری و ماتەم لە وەخت مردن و لە دەسدان کەس ، یەکێگە لە موهێمترین مکانیزمەیل چارەسەرکردن و بازسازی دەروونی تاک و جەماوەر. ئەما وەختێ قەیرانەگان وە دوای یەکتر تیەن ، جەمسەر هێمان دەرفەت دەرچێین لە ئازارەیل وەرین نەیرێد، ئەو خەم و ماتەمە ک نەوتریاس و شیوەن نەکریاس بونە بەشێگ لە هۆرمان مێژوویی و لە رەوان نەوەیل بانان شوون خویان گرن.

کومەڵگای کورد لە چەند دەهەی وەرین، پێش لەوەی دەرفەت دەرمان زێەم قەیرانیگ پەیا بکەی ، قەیران تازێگ وەرێ هاتیە بنەماڵەیل فرەیگ کە ئەزیزەیلیانیش لە جەنگ لەدەست دانە، دقاتر وەل سەرکوت، ئێدام، کوچ و ئاخێز تازە رووەرۆ بینە. فرەیگ لە چالاکەیل سیاسی و مەدەنی، هاووەخت وەگەرد قەیران شەخسی؛ زندان، تەبعیید، هەڕەشە و تەنانەت تروورهەم تەجروبە کردنە. مەندن لە ئێ دووخە، رێەیل تەمامبون ماتەم و دەسرەسانن وە ئارامی دەروونی سنووردار کردیە.

ئەگەر خاس بنووریم ،هێرشەیل مووشەکی گوراریگور وە سەر بارەگای حیزبەیل کوردی ،دی بابەت نزامی و سەربازی نیەن. ئێ هێرشەیلە،ناپارێزراوی و نا ئەمنی لە ئاست نێو نەتەوەیی دووارە هاوردیەسە بەرهەم. وەختێ ک وڵات و نەتەوەیگ لە ماوەی درێژ لە چاوەڕێیانی قەیران بانان بژیەی، پاوەگەزدان و پارێزان ژیان، جێ پلان رشانن و هەمێد درێژخایەن پرەوکەن و دڵەڕاوکێ، شەکەتی رەوانی و کەمبونەوەی دڵنیایی کومەڵایەتی وەروڵاو بوودەو.

هاووەخت، گرفتەیل ناوچە و ملمانێی ئێران ، ئامریکا و ئسرائیل، هەروەیجوو نگەرانی لە دەرئەنجامەیل شوون شەڕ، ترس ئنتقام ڕژیم لە ناو جەماوەر فرەوە کردیە. ئێ تروما، بەشێگە لە ژان هاوبەش کومەڵگایک کە

بارها نرخ و بایەخ ئاڵۆزییەیل سیاسی و سەربازیی لە ناوی نەخت کریاس.

نەسڵ جوان رووژهەڵات لە ناو دووخ پڕ لە قەیران گەشە کردیە. ئێ نەوە، شەڕ، سەرکوت، بایکوت،فەرار، زندان، شکەنجە و نائارامیی جوور بەشێگ لە زنەیی رووژانە ناسینە. فرەیگ لە جەوانەیل،ورجەوە ک ئارامی ودامرکیان تەجروبە بکەن، تۆش دڵەڕاوکێ، بێمتمانەیی و نائومێدی لە بانان بینە.

لەی دووخە کە باس لە کەمبوون فشارەیل سەربازیی و ئەگەری رێککەفتن نێوان ئێران و ئەمریکا کریەی، پرسیار بنەڕەتیگ ها وەردەس جەماوەر مەدەنی: ئەگەر دەسەڵات و قودرەتەیل لە ئاست دەرەکی ناچاربوو کردەوەی خوەی بگورنید، ئێ گوەڕیانە لە ئاست ناوخوو چەدووخیگ خوڵقنی؟ ئایا کەمبوون فشار دەرەکی تۆنی بوودە مدووی ئازادی سیاسی و ئابووری ؟، یامکانیزمەیل کونترۆڵکردن و بایکوت و سەرکوتکردن وە شێوەی تازەتر و ئاشکاراتر و سەختتر تیەنە ئارا؟ ئێ پرسیارە ئەڕای خەڵک رووژهەڵات تەفرەنجەی تایوەت دیرێ ؛ کومەڵگایک کە چەندین جار ئاسەوار پایار ململانێ ناوچەیی و ئەمنی لە شێوەیل جووراوجوور فشار وە سەر چالاکەیل مەدەنی و حیزبەیل کوردی و کەمینە ئاینیەگان و نەوەی تازە وەخویەوە دیێە.

***

سەرچاوەکان:

Volkan, V. D. (٢٠٠١). Transgenerational Transmissions and Chosen Traumas: An Aspect of Large-Group Identity. Group Analysis, ٣٤(١), ٧٩–٩٧.

Alexander, J. C. (٢٠٠٤). Toward a Theory of Cultural Trauma. In Cultural Trauma and Collective Identity. University of California Press.

Hirschberger, G. (٢٠١٨). Collective Trauma and the Social Construction of Meaning. Frontiers in Psychology, ٩, ١٤٤١.

Boss, P. (١٩٩٩). Ambiguous Loss: Learning to Live with Unresolved Grief. Harvard University Press.

درێژەی لاپەڕەی ٤

بوود و هەرەشەی فەوتان لەسەرێ لاچوود. وە مانەوە و بەردەوامی زوان کوردی، هەرمان نەتەوە و فەرهەنگ کورد زەمانەت بوود.

ئەگەر مارتین هایدگر باوەڕێ ئیبە بی ک " زوان تەنیا ماڵ هەبوون ئنسان " وە باوەڕ من، ئەدەبیات پارێزەر و ئەندازەیار ئەو ماڵەسە. وە درێژایی دیرووک مرووڤایەتی، ئەدەبیات نەخش کلیدی و کاریگەرێ داشتێیە ئەڕا دەوڵەمەنکردن و مانەوە زوان. ئەدەبیات و زوان ئاوێنەی ئەندێشە و نوورین مروڤن. ئیمە وە کوومەک زوان فەلسەفەی جوانناسی لە رێ ئەدەبیاتەوە وە دنیای چواردەورمان نیشان دەیم. وە شێعر، چیرووک، رومان یان هەر دەقێک ئەدەبی توانیم تابلۆیگ لە ژیان و هەستی بخەیمە رۆ. ئەدەبیات بەرهەم نوورین وە دنیایک زەریف و پڕ لە ئاتفەس، ک مروڤ لەوره بەختەوەر و هورمەتداره.

ئەدەبیات شۆرشگێڕی پەیوەندی دایمێک درێژ وەگەرد گووڕانکارییەکان کوومەڵگا و خەت سیاسی سەردەم. سروود و گورانی هەماسی بوونە بەشێک لە خەتاب رێکخراو سیاسی. هونەر و ئەدەبیات تەمامکەر مەوجێک ئاتفین، ک وە ئاسانی نفووز کەیدە گشت بەشەکان کوومەڵگا.

ئەدەبیات ماندگارە و حزب و رێکخراو وەسیلەن. لەی سەد ساڵ ئاخر دیرووک رزگاریخوازی هەر چوارپەش کوردستان، وە دەیان سازمان و رێکخراو سیاسی دروست بینە و خەبات کردنە. خەبات و قوربانیدان ئەو رێکخراوانە بێگومان جێ هورمەت و شانازیە. هەزاران رووڵەی ئازا و فەداکار کورد خوەیان کردنەسە فەدای ئازادی نەتەوەکەیان.

لە بەرنامە و خەت سیاسی ئە رێکخراوانە، خوەندن و نوسان وە زوان دایکی گرنگترین داخوازیی بییە. بەڵام ئایا ئەحزاب کوردی لە رووژهەڵات کوردستان توانستنە وە کردار لە گشت ناوچە کوردستانییەکان پرس زوان و ناسنامەی ئەدەبی نەتەوەی کورد وەرەو پێش بوەن، ئامانج رزگاری لە گشت دیالکتەکان زوان کوردی لە رووژهەڵات بکەنە مەیدان پەروەردەی فکر نیشتمانی؟بێگومان نە. ئەو کەموکەسرییە لە رابردوومان بایەد خەسارناسی ئەڕای بکریەت و دەرس لەلێ وەر بگریم. پرس شناس و ناسنامەی نەتەوەیی لە رێ زوان و فەرهەنگەوە وە دنیای دەرەوە تێدە ناساندن. لە ئاکام ئافراندن دەق ئەدەبی وە گشت شێوەزارەکان زوان کوردی، یەکییەتی نەتەوەیی وە بەشداری گشت، رێک خریەد و پەیوەندی ناوچە جیاوازەکان کوردستان نزیک تر و بەتەوترەو بوود.

لەی سی ساڵ ئاخرا، لە پروسەی ئەدەبی دەیەی هەفتا هەتاوی، ئەو راسییە زیاتر ئەرامان دەرکەفت ک زوان و ئەدەبیات چەنێ کاریگەری دێرن لە رەوت خەبات و یەکریزیی نیشتمانیی لە رووژهەڵات کوردستان. ئەلفبای کوردی یارمەتی فرەیک دا وەو یەکییەتی و یەکدەنگییە. ئاڵوگوور دەق ئەدەبی لە بەین ئاخێوەر شێوەزارەکان، هاتوچوو نوسەران و بەشداریان لە کوڕەیل ئەدەبی، چاپخانەی کوردی، ئەنجومەن ئەدەبی، فەرهەنگنوسی، چالاکییەیلتر هەست ناوچەگەرایی و هەژموونیتەڵەبی کەمەو کردیە. ئیسە دی شێوەزارێک خوەی وە خاون زوان کوردی نازانێ و گشت دیالکتەکان زوان کوردی هەست وە بوون و بەشداریی کەن.

وەختێک یەکسانی لە بەشداری و بەرپرسیاتی دروس بی، ئەوموەقە یەکییەتی و یەکدەنگی دروس بوود، ک بوودە هێز بەردەوامی مافخوازی و رەوسێن وە ئامانج.

سزای وەکارهاوردن زوان داڵگی، لە زندانەو ئەڕا تروور

سارۆ خوسرەوی

سزای زوان داڵگی (یان سزای وەکارهاوردن زوان داڵگی) وە مانای قەیەخەکردن، سنووردارکردن، یان گردن ماف خوەندن و قسەکردنە وە زوان زگماکی. لە ڕۆ یاسایی و مافەیل بەشەرییەو، ئی کارە جوور پایماڵکارییگ گەورە وە هساو تێد.

لە ئێران، پەروەردە و خوەندن وە زوانەیل ترەک بێجگە لە فارسی (جوور کوردی، تورکی، عەرەبی و بەلووچی) قەیەخەس. چالاکەیل زوان دایکی وەگەرد گیچەڵ ئەمنیەتی، دەسوەسەری و زندان ڕۆوەڕۆ بوون. ناوەندەیل ئەمنیەتی هەرەشە لە ئاسایش نەتەوەیی کەنە یانکی ئەڕا نواگیری لە هەر جوورە چالاکی فەرهەنگی لە ڕووژهەڵات کوردستان.

لە چوارچوو سیاسەت فەرمیی دەوڵەت، یانی یەک نەتەوە، یەک زوان)، وەپای مادەی ١٥ی یاسای بنەوایی ئێران، زوان فارسی تەنیا زوان خوەندنە لە ناوەندەیل پەروەردە. ماموستایەیل و چالاکەیل فەرهەنگیی کورد لە ئەگەر هەر جوورە تەقالایگ ئەڕا فێرکاری وە زوان داڵگی، دەسوەسەربوون و سزای قورس وەسەریان داسەپیەد. نواگیری لە خوەندن وە زوان داڵگی، جوور سیاسەت ئاسیمیلەکردن و (یەکسانسازیی فەرهەنگی) تماشا کریەد کە بووە مەمەر لاوازبین ناسنانەی نەتەوەیی کەمینەگان لە ئێران.

سەربار ئەوە کە ئێران جارنامەی جەهانی ماف بەشەر و پەیماننامەی ماف مناڵەیل ئمزا کردیە کە جەخت لەسەر ماف خوەندن وە زوان داڵگی کەنەو، وەڵێ لە کردار پایماڵیان کەید و نواگیری کەید لە گەشەکردن زوانەیل ترەک لە جوگرافیای سیاسی ئەو وڵاتە.

لە دەیەی هەفتای هەتاوی تا ئیسە، بەش وەرچەوێگ لە چالاکەیل فەرهەنگی کرماشان لەوێنەی ناوچەیل ترەک ڕووژهەڵات کوردستان، هانە تەقالا ئەڕا پارێزین زوان و فەرهەنگ کوردی. لە وەرانوەرا ناوەندەیل ئەمنیەتی تەمام هەوڵ خوەیان دەن تا کوتایی وە چالاکیەیلیان بارن. لەناو ساڵەیل وەرین دژایەتی خوەیان وەگەر بڵاوینەوەی هەرجوور گوڤار و ڕووژنامەیک کوردی لە کرماشان نیشان دانە. گووڤار (ژ)، کە گووڤارێک فەرهەنگی و ئەدەبی بۆ، لە شوون بڵاوینەوەی چەن ژمارەیکی، زوورم دەسەی نۆسەرەیل گووڤارەکە دەسگیر کریان و هەرکامەیان وە جوورێگ سزا دریان. ناوەندەیل ئەمنیەتی ئامانجیان ئەوەسە وە فشارهاوردن و دەسگیریی چالاکەیل فەرهەنگی کرماشان، دیموگرافیای کولتووری شارەکە وە جوورێگ بگوورن کە ڕەنگ شوناس کوردی وەپێوە دیار نەود.

هەروەیجووره ڕژیم وە دروسکردن گرفت ئابووری، خوازێک کارێک بکەید، چالاکەیل فەرهەنگی کرماشان فرەتر سەرقاڵ تامینکردن بژیوی ژیان بن و نەپەرژینە سەر چالاکیەیل فەرهەنگی و فکر لە زوان و شوناس نەتەوەیی خوەیان نەکەنەو، ئەمان سەربار گشت ئاستەنگییەکان، چالاکەیل فەرهەنگی کرماشان، لە چوارچوو ئەنجومەن و گرووپەیل خوەبەخش، کار لەسەر زوان و فەرهەنگ کوردی کەن.

ناوەندەیل ئەمنیەتی ڕژیم، فرەتر لە شارەیل ترەک ڕووژهەڵات کوردستان، هەراس لە چالاکیەیل فەرهەنگی لە کرماشان دێرید، چوونکە ئی شارە لە ڕۆ مەوقیەت جوگرافی و سەرخان و ژێرخان ئابووری ئەڕا ڕژیم دەور فرە گرنگێ دێرید.

ناوەندەیل ئەمنیەتی و هێزەیل سپاسی پاسدارەیل لە شوون ئەوەیگە زانستن وە دەسگیری و زندانیکردن چالاکەیل فەرهەنگی کرماشان ناتوان وە مەرام خوەیان برەسن، ئی جارە نەخشەی تروور دو کەس لە چالاکەیل فەرهەنگی دارشان. لەو چوارچووە ڕووژ پەنجشەممە ٧جوەیزەردان ١٤٠٥ هەتاوی، لە ئاوایی خولەکەوش داڵاهوو مەیسەم و موشتەبا وەیسی تروور کردن.

مەیسەم و موشتەبا لە دامەزرێنەرەیل کتاوخانەی کوردیی دەرەدرێژ لە کرماشان بین ولە بارفرەهەنگی وکوومەڵایەتیەوخاون دەور و شوون دیار بین. ئەوان ئەڕا خزمەت وە زوان داڵگی، وە ژێر بار زوور نەچین و ناسنامەی نەتەوەیی خوەیان لە هورەو نەوردن، هەر وەی بوونەوە گیان وەڵێیان سەنەن. ئەو دو چالاک فەرهەنگییە، ئەڕا زوان کوردی تەقەلا کردن و دەسمیەیەدەر ئایەمەیل زار و نەدار، وە تایوەت منالەیل بەشمەینەت یارسانی لە شارەک دەرەدرێژ کرماشان بۆن. پەروەردەی زوان کوردی، ئامووژش مووزیک، وە تایوەت ساز تەموورە، دەورەی وێنەکیشان، خوەندەوەی چیرووکەیل کوردی ئەڕا منالەیل، لە کارەیل مانادار و گرنگ مەیسەم و موشەبا بۆ، لە کتاوخانەی دەرەدرێژ.

ئەوان، هەنای کتاوخانەی دەرەدرێژ لە کرماشان دامەزرانن، پرسیارێک لەیوا لە خوەیان کردن: ئیمە کییمن؟ جواو ئی پرسیارە ئەڕا فرە کەس ڕووشن نەوی، ئەمان ئەوان خوەیان خاس ناسین و زانستن هەر چالاکیگ با فەرهەنگیش بوو بایەد وە مەرج خوەیناسین و لەسەر بنەوای شوناس نەتەوەیی ئەنجام بگرێد.

ئەو دو چالاک فەرهەنگییە، ڕەفتار، نووڕستن و هەڵسمانیان مانادار بۆ. ئەوان لە دڵ شارێک کە زوانەکەی ئاسیمیلە بویە، تەقالان کردن لە ڕێ کتاو و کتاوخانەی کوردی و زوان داڵگییەو شۆ و نۆن ڕاسەکانی خوەیان ک شوناس نەتەوەییە دەسنیشانی بکەن. لە شارەکێ چالاکی فەرهەنگی شروو کردن، کە کەس کار وەپێ نەیاشت. تەنانەت لەلایەن شارەداریەو پشتگووش خریاوی و هۆچ چشتێگ شامڵ هاڵی نەوی.

فرە کەس لە کرماشان دان لە ژێر زوان و فەرهەنگ خوەیان و فەرهەنگ ژیانیان بینە بەشێگ لە فەرهەنگ باڵادەس، ئەمانێ ئەوان زانا و زیرەک بینە بەیداخ هەڵگر زوان و فەرهەنگ خوەیان. ڕەنج و خزمەت ئەوان هەوەجەیگ وژدانی بۆ ئەڕا هەڵسمان و ئاشتی وەگەرد زوان داڵگی لە کرماشان.

مەیسەم و موشتەبا، جوور دو چالاک فەرهەنگی، ڕێگ هەڵوژانن و کار لەسەر ئامانجێگ کردن کە باوەڕ وەپێ داشتن. ڕێ و ئامانج ئەوان کتاو و قەڵەم، فەرهەنگ، زوان داڵگی، خوەیناسین و شوناس نەتەوەیی بۆ. تەقالای بێوچان ئەوان لە ڕاسای فەرهەنگ کوردی و زوان داڵگی لەوەر چەو مینێد، چوونکە ئەوان لە دەروەچێگەو نورستنە زوان و فەرهەنگ خوەیان، کە ئەڕا ئیمە لە هەرکام چ سەرنج و پرسیارە. سەرنج لەسەر گرنگیی زوان و فەرهەنگ نەتەوەیی و پرسیار لەسەر خەمساردی و بێ مەیلی کەسانێک کە لە وەرانوەر وە سیاسەت ئاسیملاسیۆن فەرهەنگی و زوانی لە کرماشان، بێدەنگی هەڵوژانە.

مەیسەم و موشەبا، میراتگر فەلسەفەی پاوەگەزادان پردیوەر بۆن. ئەوان لە دڵ زوڵمات کرماشان، چراخ زانست و وشیاری ئەڕا منالەیل ڕووشن کردن، تا میلکان ماوایان لە هۆر نەکەن، هەر ئەو جوورە کە پیرەیل و زانەیل یارسان سەدان ساڵ وەرجە ئیسە لە چوارچوو جمشەیل فەرهەنگی، ئایینی و کوومەڵایەتی بەشێک لە میراس فکری و فەرهەنگی کوردان پاراستن.

مەیسەم و مشتەبا، لە ناو تاڵی ژیان، نائومید و بێدەنگ نەوین، بەڵکە ئەڕا قوتاربین لە گرفتەیل بنەوایی ژیان، ڕێ زانست و وشیاریی نەتەوەیی هەڵوژانن. هەر وەی مدووە گشت چالاکیەیل فەرهەنگی ئەوان هەر لە ڕووشنکردن ئاگر نەورووز تا برەسێدە دامەزرانن کتاوخانەی دەرەدرێژ، لە نوورین ناوەندەیل ئەمنیەتی جوور تاوان وە هساو هات.

کتاوخانەی دەرەدرێژ کە وە تەقالای مەیسەم و موشتەبا دامەزریاس، توانی بووەدە دەسپێچک جمشێک فەرهەنگی و ڕووشنهۆری لە کرماشان، وە مەرجێگ هەربەیەک لە ئیمە خوەمان وە میراتگر تەقالایەیل ئەوان بزانیم.

مەرگ ئەو دو چالاکە نەک هەر کووتایی وە چالاکیەیل فەرهەنگی و نەتەوەخوازی لە کرماشان ناتێری، بەڵکە بوودە مەمەر وشیاریی فرەتر مەردمان بەشمەینەت ئەو دیارە، وە مەرجێگ ئیمەیش جوور ئەوان خوەمان بناسیم و ئەرک سەرشان خوەمان وەجێ باریم.

خاسترین پاداشت ئەڕا مەیسەم و موشتەبا ئەوەسە نەیلیم چراخ فەرهەنگ و زوان کوردی لە کتاوخانەی دەرەدرێژ کە بەرهەم ڕەنج و خۆن ئاوانە، خامووش بوود.

یاگێ شابازا کۆرکۆرێ وازا

عادڵ مەحموودی

هەرچوار بەشو کوردستانی و ڕزه کەشەکاو زاگرۆسی، هەر جه دێر زەمانۆ هەتا ئارۆیچ سەرزەمینو ئایینه جیاوازەکا بیەن و هەتا ئیسەیچ هەر هەن، تاخیات فرێوه جه ئاییتژناسه بێ لایێنەکا و هەرپاسه فرێوه جه وەرخێزژناسەکایچ ماچا به زاگرۆسی، بێشکێ و مەکۆو ئایینه جیاوازەکا، چینەی زیاتەریچ ملا و ماچا، گردو ئایینەکاو دنیێ جه زاگرۆسنه سەرچەمەشا گێرتەن.

ئەچی دیارو زاگرۆسینه چەوساوەن هەکەر ئەنزان تاوانش ڕازەکاش بنویسۆ سەرو تەوەنێ، گڵینەی یا پۆسو گیاندارەکاوه، هیچسات بێ ئایین و بێ خوڎا نەبیەن، جه فرەو سەردەمو ئایینه جیاوازەکانه ئانه ئەنزانه ئایینیەکا بێنێ هەکەر بیێبێنی به دەمڕاسو ئامیانو کێشه سیاسی، ئابوری، کۆمەڵایەتی، ژیوگایی و هەر بارێوەتەرو گلێرگاو کوردەواری و به تایبەتیچ هەورامانی، بۆنەو نویسیایو ئی باسەهه به شێوەزارو هەورامی، فرەتەر ڕووەو باسەکەیما ئینا جه برێو هەورامانینه.

ڕەنگا ئەگەر وازمێ قووڵتەر بلمێره بنەو باسەکەی و کۆڵیەیمێوه جه ڕێخەکەیش ڕایێ فرێ گێرۆره و بوانیچ هازەو وانایشۆ نەمەنۆ، بۆنەو ئانەیۆ ناچارێنمێ پێسەو کوڵەهەیهامێوه بلمێ سەرو برێوه جه باسەکەیماره.

ئێمه ڕەنگا ئا بەڵگا هەکەر سەرو ویەردەی نزیکی هەنێما، سەرو ویەردەی دووری نەباما و ئینەیچ یاگێو داخێنه هەکەر وردەکارییێوه دەردواردە سەرو فرێوه جه کەسایەتیەکا نیا وەرو دەسینه جه ئایینەکاو تەرینه پێسەو ئایینو ئیسلامی هەکەر تاومێ پەشتیش پەنه پەسمێ، بۆنەو ئانەیۆ فرەتەرو نموونەکاما کەڵکه جه ئا شێخ و مەڵایا هورگێرمێ هەکەر ئەچی سەڎه یا سەڎەی وەڵینەنه ژیوێنێ وزمێ وەرو دیڎا.

گومانی نیەنه چانەینه هەکەرئایینەکاو میترا، زەردەشت، جوولەکه، گاور و یارسانی به هەزاران کەسایەتێ پێسەو مەزدەک و مانی کەسانێوەتەرێچشا چەنه هورکەوتێنێ و جه لووتکێنه درۆشیێنێوه و شایانو ئانەیچه هەنێ هەکەر دەیان باسێ تێر و تەسەلێشا سەر بنویسیا بەڵام باسەکەو من فرەتەر ڕوەش جه ئی سەردەمینه.

وەختێوه باسو بەرزیوکەسایەتیو کەسی ئایینی کریۆ، ئیتر چێگەنه باسو هەق و هەقێقەتین و ڕاسی و ڕەوایی، چوونکه کەسی ئایینی ئەگەر پەشتیوانیو ئی چەمکا نەکەرۆ و ڕاسی و ڕەوایی، بنەماو ویر و هزریش نەبۆ، ماناش ئانێنه یا وێش کەسێوه نادروسا یا ئایینەکەش، هەرکامشا بۆ ئیتر ئی کەسه نەک هەر کەڵکەش نیەنه بەڵکەم شەلاتیێوه زیانبار و ئەڵواتیێوه سەرەڕوتی بەتاڵەن پەی گلێرگاکەیش و ئەشۆم ڕوێ جەڕوا وەرانوەرو دادگاو گەلینه وڵام بڎۆوه، ئینه بێجگەم چانەیه هەکەر جه دادگاو خوڎاییێوەنه هەکەرئی مەڵا سەرو نامێشۆ گەڎێش هورماسنێنه و وێش بڕیەن ملو خەڵکی هەژاریره، هەرپاسه ئەرکو سەرو شانەو گلێرگایچا هەکەر پا ئاسانهه چەنەش نەویەرۆ و تاخیات نەک هەر پەشتەو سەرەیشۆ نما نەکەرا بەڵکەم هەرنازا بلۆ مزگی و ئا یاگه پیرۆزێهه هەکەرڕا و ڕاوازو پێغەمەرا و کەسه سەربەرزه نیشتمانیەکا بیێنه، با مەڵایەکا خاس بزانا هەکەرمەڵاو کوردەواری کێن و کام مەڵا تاوۆ دلێو گلێرگاینه ڕاش بۆوه و کامەیچ دماجار به سەرەڕوەستەی و بێ نامونیشان چێرو خوڵێنه پەی هەمیشەی شارێۆوه.

• مەڵاخڎرو ڕواری تەنیا بۆنەو ئانەیۆ هەکەر مەڵا بیەن و زانشتش بیەن نامێش نەمەنێنەوه، بەڵکەم بۆنەوئانەیۆهەکەرخزمەتوزوان و ئەدەبیات و خەڵکەکەیش کەردەنش و یۆیچ بیەن جه ڕاوێژیاره سیاسیەکاو سانەکاو هەورامانی و خەمەوەرەو قازانج و زیانەکاو گلێرگاکەیش، ئنا ڕەنگا مەڵێ فرێما بیێبا هەکەر چاڎی زاناتەرێ

بیێبا، بەڵام چوونکه تەنیا خەمو گەڎه شۆڕکێو وێشا بێنەشآ، نامێشا لوێنه کۆرەگاو ئاساویره و تاخیات تاقه کەسێوەیچ نەمەنەن هەکەر نامێشا بزانۆ، مەڵاخڎرەکاو نیشتمانی هەتا چەمێوه مەنۆ، هەتا گۆشێوه مەنۆ، هەتا زوانێوه مەنۆ نامێشا درۆشیۆوه و زینێو سەربەرزێنێ.

• مەڵا حەسەنو دزڵیێ بۆنەو ئانەیۆ هەتا ئارۆیچ نامێش زێڵ و مەژگ و خەڵکەکەیشنه زرینگیۆوه و درۆشیۆوه، بێجگه ئانەی هەکەر خزمەتو زوان و ئەڎەبیش کەرد، سەنگەرەکەیچش نەورەتش به تیکێوه نانی چەرپتەری سەرشۆڕانەی و ناما چەم و گۆشیش گێرۆره جه وەرانوەرو کێشەکاو گلێرگا ستەموەنەکریاکەیشۆ، بەڵکەم تاڵتەرین ژیوای سەربەرزانەش هورچنی و ئەرکێوه هەکەر سەرو شانەیشۆ بێ، پامان و زامان داش سەر، تاخیات باس ئەچانەیه کریۆ هەکەر فرەو وەختەکا ئاورا و بێ واردەمەنی بیەن، ئینه جه ساتێوەنه هەکەر تاوێ ملکەچو دەسەڵاتو سەردەمی بۆنه و ئا ڕزالەتیه نەکێشۆ، بەڵام مەڵا حەسەن چانەیه فره گەورەتەر بێ هەکەر بۆبه چڵکاو وەروستەمکارێوه.

مەڵاو کوردەواری ئی بلیمەتنه، نەک چڵکاو وەرێوه هەکەر بۆنەو زەرێوه فەره کەمیوه ملۆ پاڵو دەسەڵاتێوه جەنایەتکاری پێسەو کۆماروئیسلامی و بۆ به مایێو سەرشۆڕی و شەرمەساری پەی وێش و بنەماڵەکەیش و خەڵکیچ و دینەکەیچش، بەیاڎو مەڵاحەسەنو دزڵییوه ئی چن خەته شێعراشه منیەیمێره.

مەرئێمه ملمێ هەتا هەمەڎان
یا زوڵمێ کەرمێ جه خەڵکی تاران
پێسەوهاڕەی دنیاشا هاڕا
مەرزوحورمەتو ئێمەشا ماڕا
ئێمه کەردەنما جەنگو دەوڵەتا؟
چێشا گەرەکا ئی بێولاتا؟
سا خوڎا تاکەی ئی وڵاتمانه
یاگێو ستەموئی زاڵمانه
کەی سەردارێ بێ سەرووەری بارۆ
هەرجه هەمەڎان قولێشا ماڕۆ.

• پاشاو ئێراقی جه سەفەرێوەشنه ڕاش گنۆ خورماڵ و نیازش پاسەبۆ سەرێوه شێخ حیسامەدینی بڎۆ، گنۆڕا پەی خانەقاکەیش و خەبەر یاونا خزمەتو شێخی و ماچا ئانا خەریکا بڕ مڎۆ مەڵێ پێوایشۆ؟، چەنیو هەر نزیک بیەیێشۆ پەیخامی دریۆ به شێخی هەکەر بلۆ پێوایو پاشایۆ، بەڵام شێخ ویش مەچڵاکنۆره هەتا یاوۆره کەلۆرەو خانەقای، شێخ جا هورمێزۆوه و ملۆ هەتا بەرەکه، پەوکای ئی هەرمانێچه کەرۆ ماچۆ با وەڵێو ئانەینه پاشا بڕ بڎۆ من هورئێستەبووه، هەتا پاسه نەزانۆ وەرو ئاڎی هورئێستەناوه، دماجار پاشا یاوۆره بەرەو خانەقای و دماو خێرئامای و....، شێخ ماچۆ فەرماوه بلمێ خانەقا، پاشایچ پا هورگێرۆ هەکەر بلۆ دلێو خانەقای شێخ دەسیش گێرۆ و ماچۆ قوربان وەڵێنه پاڵەیەکات وەژه و ئینه یاگێوه پرۆزەنه، پاڵەیەکاش پەنەوەژۆ جا مازۆبلۆدلێو خانەقای.

ئی ڕازێ پەڕەنه سەربەرزی و شەرەفێوه هەکەر فرێوه جه شێخ و مەڵایەکاو ئارۆی نیاشا و بیێنێ به چڵکاو وەرێو دەسەڵاتێوه فره قیزەون و جەنایەتکارێوه دڕندەی هەکه تاخیات لات و ئەڵواتەکاو گلێرگای وێشا دزاوه چەنەش، چێگەنه چن پەرسێوه مەیا ویرهەر ویریارێوەره پێسەو ئینەیه هەکەر یاگەڎارەکاو ڕابەرو ئیسلامی چێشێ ناچارێ کەردێ هەکەر تاواشا سەنگەرەکەیشا ورەشا؟، ئەگەر مەتاوا یاگەڎاریو ئا ڕێبەریهه کەرا هەکەریۆ جه شانازیەکاش ئازاڎکەردەیو {بلال}ەکا بێ ئیتر چی واز نمارا و بلا لاو هەرمانێوه تەرێوه و ئی شوورەییچه نارا ملو ئایینەکەیشاره؟، ئایا باوڕشا به وەنەپەرسایۆ و ڕۆو قیامەتی نیا؟، ئەگەر نیاشا با خەڵکیچ بزانۆ و وێشا یەکلایی کەراوه، ئەگەریچ هەنشا چی واز جه تاوانکاری نمارا؟، هەرچن پێسەو شێخ سەعیدوپیرانی فەرماوۆ نیشتمانپەروەری شەرەفا و شەرەفیچ به زۆر مەدریۆ به کەسی.

ئەگەرگەرەکما بۆ ڕازەو شێخ و مەڵایه سەربەرزەکاو ئی نیشتیمانهه وزمێ وەرو دیڎا، بێگومان هەزاران لاپەڕێ ئەچیمنێنه ڕاشا مەبۆوه. قەڎیمیا فەرماوان، ڕواسه جه وڵەو وێش هورگێڵۆوه گەڕه بۆ، ڕەنگا ئەگەر هەر جیلێوه تەر هورگێڵۆوه جه گلێرگای ئنەو مەڵایا گولش نەگنۆ، هەرچن هەکەر هۆرگێڵایۆ و پەشتهورکەردەی

هەرمانێوه فره قیزەونه و ناشیرنەنه بەڵام پەی جیلێوه هەکەر جه بێوبیسمیلایۆ هەتا یێو ئاخری به ڕەنج و مەینەتی و خەڵکێوه پەنه یاوان هەکەرجه دەمو ژەن وزارۆڵەو وێشا گێرتەنشاوه و کەردەنشا گڵوه و کەسانێوەره هەکەر یاواپەنه و خزمەتشا کەرا، نەک دماو ئانەیه یاوێ پەنه بەیا پەشتیشا چەنه هورکەرا و بلا بابه خزمەتکارو چڵکاو وەرو دەسەڵاتێوه هەکەر سەرتاپاش ستەم و دژمندارین چەنیو ئا خەڵکهه ، ئینه ڕەنگا پەی هەرجیلێوەتەری نمەکنەژناسی و هەرمانێوه قیزەونەبۆ، بەڵام پەی جیلو مەڵایا نمەک به حەرامین و به هیچ جۆرێوه بەهانێ هورمەگێرۆ.

جه ئارۆنه گرکەس زانۆ کۆمارو ئیسلامیوئێرانی چه دێوەزمێوەن و جه هیچکەسی شاریاوه نیا، دەسەڵاتێوه هەکەرهیچ سات دەسش نه پارێزنان جه وێرانکەردەیو خاکو کوردەواری و کاوڵکارییێوەش کەردەن وزامێوەش داننه ئی نیشتیمانیه هەکەرهەتا چن پەشتێتەر ڕەنگا سارێژ نەکریۆ و هیچ ساتیچ نه شەرەف و نه ناموس و نه هیچ چیوێوه تەرو ئا خەڵکییه هەکەر ئی مەڵایاشا پەنه یاونێێ پەیش گرنگ بیەن و نه پەیچش گرنگا، هەرپاسه چێرو نامێو ئایین و ئیسلامینه و به نامێو ئیسلامیوه ئانه سووکایەتی و بێحورمەتین کەرۆش هەر ئەپا ئایینیه و به مەڵایاو کوردەواری و هام مێحرابه بەشەرەفەکاو ئی مەڵایاهه هەکەر بێنێ به چڵکاو وەرێش و بێنێ به دەمڕاسو گلێرگایێوه سەتەموەنەکریای.

وەرنماو شارەکەو پیشەلیاری هورمێزۆ دەسوەشی و تاریفێ جه دەنگو ڕەنگو شەیتانێوه کەرۆ هەکەر نەک مەڵا بەڵکەم ئەڵواتێوه کۆڵانا قیزیش شێویۆوه جه نامێو سایتەو (تابناک)ی و ڕاوەبەره به ڎنامەکەیش، مەڵاو شارێوه ئەپی وەشنامی و مێژوه دێرینەیشۆ ئەپی هەرمانێشه تەنیا تاریفێوه سادێش جه دەسەڵاتێوه دڕندەی نەکەردێنه، بەڵکەم ئامان شەرەفو کەرامەتو ئەنزانی ئایینی و ڕاسی و ڕەوایی و ئا ئایینیچشه بەردەن چێرو پەرسێ و چانەیه زیاتەریچ تاخیات خەڵکو شارێوەش پاسه نیشانی دان هەکەرئی شاره دێرینه پەڕجه شانازیه (فەرزاد مورادی)ێوه مەفعولی لەشوەرەشی دەسبڕی بێ سەروپای گێڵۆوه پیاییێوه تەرش نیاچەنه بۆبه دەمڕاسشا، خەڵکو هەورامانیچ ئەپا ئاسانهه مەبۆ گۆشەقوڵاخو دەمو ئی جۆره چلکاو وەرا بۆ هەکەر مزگیەکانه شاباشو شانوباڵو جەلادەکا کەرا و ئێڎێچ بەرەجیۆشا ئەرکو نمێشا سەرو شانەیۆ مێره و کێشێوەش نیا، ئایین پەی ئانەیه ئامان هەکەر هەقوناهەقی جه یۆی جیاکەرۆوه و پەشتیوانی کەرۆ جه مافو خەڵکی ستەموەنەکرای و ڕا ڕۆشنەکێ نیشانەو خەڵکی بڎۆ، نەک یاگەڎارەکاو ڕابەرەکەیش با به هام ئاخوڕێو فاسێدتەرین دەسەڵاتی.

با مەڵایەکاو کوردەوار ئینەیه خاس بزانا، تەنیا ئانیشا ڕاشا بۆوه هەکەرئینێ چەنیو مافەکاو ئی نیشتیمانیه و ئەگەرنا بێجگه ئانەی هەکەر ئایینی بەڎنام کەرا وێچشا هەر به زینەی به ڕووسیاوی نامێشا ملۆ کۆرەگاو ئاساویره.

ئەگەر مەتاوی گوڵ بی دڕەیچ مەبه
من هەڵۆی لووتکەی بەرزی داڵانیم
هەرگیز وەک قاڵاو ناکەومه چینه

ZAGROS

Publishing by Democratic Party of Iranian Kurdistan

NO: 7 30 June 2026

www.kurdistanmedia.com
info@kurdistanmedia.com
www.kurdch.tv
Yahsat @ 52.0 East . Frequency : 11420
Polarisation : Vertical
Symbol Rate : 27500 . FEC 3/4

Eutelsat 8 West B at 8.0 . Frequency: 11637
Polarisation: Vertical . Symbol Rate: 27500

جام جەهانیی فوتباڵ

برایم لاجانی

وەگەرد دەس وە پێکردن جام جەهانی جارێگیترەک گوڕ و گڕ و زەوق توپان، دونیا گردەوەر. ئاڵایل شکیەنەو و دەنگ سرود نیشتمانیەگان چنە کەشکەشی ئاسماگن و ملیون ئایەم هانە ئەو مەیدانە، لە کلوب و مال و کافەو قاوەخانەگان و جادەگان تماشاێ وەربڕکیەکان کەن و ملیەتەگان لە بەدەنگ یازدە بازیکەر ڕێک خەن. لەو ساتو وەختەیا توپان دی وە تەنیا هەر وەرزش نیە، میدانێکە، شانوێکە کە گەلان لە ئەورە خوەیان وە دونیا نیشان دەن. هەر ئەڕا یە هەر تیمیگ نیشتمانەگەێ، ئاڵاگەێ، سرود نەتەوەی، مێژوو، زووان، غرور نەتەوی و نیشتمانی نەیدەسەرشانێ و تیدە مەیدانەگە.

کە چە لەو مەیدانە جەهانیە پرسێگ فرە گەورە لە پەیوەندی وە گەرد نەتەوەێ کورد تیدە پێش، کوردستان هاکورە؟ ئەڕا یەکیک لە نەتەوە گەوراگان دونیا لە گەورەترین مەیدان نمایش نەتەوەکان جەهانی دیاریان نیە؟ ئەڕا جایەڵ کورد وەختێگ تماشاێ ئی جام جەهانیە کەێ، بایس تماشاێ ئاڵاێ مەردمەیل تر بکەێ. ئەڕا بودن فەرانسە، ئاڵمان، ئارژانتین، مەراکش، پاکستان، سووریە، مێسر، تورکیە و ... لە لەو مەیدانە بووینریەن بەڵام تیمێگ ناوینی کە ناوێ کوردسان لە سەرسینەی بازیکەرەگان بدرەوشێتەو. ئەو نادیاریە هەرلە وەرزشا نیە، بەڵکە سیاسییشە. جام جەهانی وە ڕواڵەت وەربڕکی ناو وڵاتەیلە، بەڵام لە راسییا ئاوێنەی باڵانوینی ئەو سیستمە جەهانیە هاوچەرخەسە کە سەر بنەواێ دەوڵەداری بنەوا نریاس. لە ئێرەیا تەنیا ئەو نەتەوەیلە لە ڕێ دەوڵەتەگانەو وە رەسمیت ناسریانە ڕێ دریاسە پیان بانە ئی مەیدانە. ئەو نەتەوەیل کە دەوڵەت خوەیان نەیرن، تەنانەت ئەگەر مێژوو، زووان، نیشتمان، ئەدەبیات، فەرهنگ، یادگاری کوومەڵ و ئێرادەی سیاسیش داشتووین لە ئێرە نریانەسە لا.

کوردەگان راس لە هەلومەرجێگ ئیجوورەن. نەتەوەیەگ کە خسون ناسنامەێ مێژویی خوەیە، بەڵام بێ دەوڵەتە. نەتەوەیەگ کە لە مێژووا گورجە، بەڵام لە سیستم سیاسی دونیایا دیاری نیە. لەی گوشەنگاهەوە کوردسان وەتەنیا هەر جوقرافیایگ نیە، بلکە زامێگە وەسەر لەش سیستم سیاسی ناودەوڵەتیەو. نەتەوەێ کورد لە بەین چەن دەوڵەتا بەش کریاس: ئێران، تورکیە، سووریە و ئەراق(عراق) هەرکام لەو دەوڵەتەیلە وە شکل و ڕادەێ جوراوجوور، هەوڵدانە شوناس کورد هاشا یا کونترول بکەن، یا لە چوارچووە ناسنامەێ خوەیان بتاوننەوەێ. لە دووخێگ ئیجوورەیا توپانیش لە سیاسەت داناوریەی. وەختێگ بازیکەرێگی کورد وە شەوی تیمی ملی دەوڵەتێگتر تیەیدە مەیدان کە لە چوارچوو ناوبەین(مەرز)خویانا زووان، فەرهەنگ و مافە سیاسیەگان ئەو و مەردمەگەێ سەرکوت کریەی، وەزێگی ئاڵووز و تراژدی تیەیدە بازی. بەهرەو شایستەیی و واردی کورد کەفێدە خزمەت ئاڵاو وڵاتێگا کە لە فرەتر هالەتەگان دفاع لە ئازادی ئەو ناکەێ. ئەو دوژمنیە ئەڕا جایەڵەیل کورد ناخوەشە. شایەد ئەو وە درەوشیانەوەێ بازی کەرێگ کورد لە ڕێز تیمەیل ملی ئێران، ئەراق، تورکیە یا سوریە یا خوەشحاڵ بووت، بەڵام هەر لەو دەمیشا زانێ کە هەر ئەو بازی کەرە ڕێ وە پێ نایەن وە ناو کوردسانەو بایدە ناو زەمین بازی، ئەو زانێ شادی و خوەشهاڵیەگەێ ناتەمامە. چوونکە شانازیەیل فەردی بازی کەرەیل کورد ئاڵشت ناود ئەڕا شانازیەیل نەتەوەیی. لە ئێرە توپان بوودە ئاوێنەیگ کە هەم تواناو بەهرەێ کورد دەرخەێ و هەمیچ بێ بەشی و چەوسانن سیاسی کوردسانیش نیشان دەێ.

ئیمروژ فوتباڵ کارگەرترین وەسیلەێ دروسکردن شوناس و ناسنامەێ نەتەوەی و نیشتمانیە.

دەوڵەتەگان توپان ئەڕا دروسکردن هس نیشتمانی، وە هازکردن یەکگرتن نەتەوەیی، شاردنەوەێ ناکوکیەیل ناوخوەی و نمایش هاز نەرم وەکار تێرن.

خوەندن سرود نەتەویی وەرجە دەس وە پێ کردن گەمە، ئاڵاێ سەر شان بازی کەرەگان، هەسر ئەوانەێ تماشاێ وەربڕکیەگە کەن، جەژن و شای و هەڵپەڕکەێ جادەگان لە شوون بردنەو و ڕەوایت میدیاگان لە قرور نەتەوەیی، گشتیان بەشێگن لە موتور ماشین نەتەوە سازی. دەوڵەتەگان خاس زانن کە توپان توانێ قەێرێگ کار بکەێ کە سیاسەت رەسمی فرە مەوقە لە وەرانوەریا دەسەپاچەس؛ یانێ دروس کردن هس و سووز نەتەوەیی و هاوپەیوەندی نیشتمانی.

هەرویجوورە نەتەوە بێ دەوڵەتەگان ناتوانن وە گەرد توپانا بێباک و بێتەفاوت بوون. ئەگەر توپان مەیدان خوەێنیشاندان نەتەوەگان بووت، کوردەگان پرسن کە چووی لەی مەیدانە کە ئیمە وە رەسمی ناناسریەیم، چوویکریەی بەشداری سەمبولیک داشتوویمن؟ چووی توانیمن لە توپان ئەڕا زنە گردن ناسیونالیزم کوردی کەلک بگریمن؟ چووی کریەی جایەڵ کورد لە تماشاچییە پەسیو ئاڵاێ ملیەتەیل تر بکەیمەێ هەڵگرێگ وشیار و ئاگاێ شوناس و ناسنامەێ خوەێ.؟

یەکمین گام لەو پەیوەنیەیا بریتیە لە تێگەیشتن سیاسی لە توپانە. جوان کورد بایس بزانێد کە جام فەلسەفە و سیاسەت و میدیاکانا وەکار تێ لە وەرانوەر سەرکوت و ئێنکار و هاشا، وەرگری و دفاع کەێ.

مەسەلەیگ تر کە هەوەجەس وە چشتێگ بزانیمەێ بریتیە لە تەفرەنج دان وە ژنان کوردە لە توپانا.

ناسیونالیزمێگ کە ژنەیل ژێر دەس بیلیدەو، ناتوانێ پرۆژەی ڕزگاری خوازانە بووت.دوویتەیل وژنەیل کوردسان بایس بەشێگ گەورەی مەیدان توپان بوون، نە هەر جوور تماشاچی و جەماور توپانیست، هەوالدەر، موفەسر، روژنامەنوویس، داوەر و ڕێکخەر و ویجوورتر... . دیار بین ژنەیل کورد لە توپان هەم خەبات دژ پیاسالاری و هەم خەبات دژ وە ستەم و ئێنکار نەتەوەیە. ئاخر نەتەوە بێ ژنەیل و دوویتەیل خوەێ قەت وە کەماڵ نارەسێ.

کوردسان کە داواێ ئازادی کەێ، بایس ئازادی لە ماڵ، یادستان، مەیدانەیل وەرزشی و میدیایلەو دەس وە پێ بکەی.

خاڵترەک بریتیە لە وەیەکەوگرێداییین توپان وەگەرد عداڵەت کومەڵایەتیە. ناوچە کوردسانیەگان لە سوریە، تورکیە، ئێران و ئەراق، لە فرەو بارەو، ئەڕا نمونە لە بار ئابووری ئێمکانات و دامەزراوەێ پەروەردەیی ووەرزشی، وەرەورووی تەبعیز و هەڵاواردن ئێداری بیەسەو. جایەڵ کورد پرسێ ئەڕا بەهرەو توانایی لاوەیل کورد ناووینریەی؟ ئەڕا شارەیل کوردسان ئێستادیوم وەرزشی و توپان وەناوێ نیە؟ ئەڕا لە ناوچە کوردسانیەگان ئاکادمی وەرزشی و ناوەن هوکارەکردن ئەڕا پەرەداییین بەهرە و تواناکان لاوەیل کورد ناکەفێتە وەرچەو؟ ئەڕا سەرمایە گوزاری لە ناوچە کوردسانیەگانا نیە؟

ئەڕا فرەتر جایەلەیل خاون بەهرەێ کورد لە دەس نەداری و مەینەتبەشی و پەراوێزخریان دەوڵەتیا، جوور گوڵ هەڵوەریەن و پەڕپەڕوە بوون؟ لە ئێرە داخوازیەیلمان ئەڕا عدالەت کومەڵایەتی بوونە داخوازی سیاسی و نەتەوەیی وە دژستەموتەبعیزو ئاپارتاید.

خاڵترەک بریتیە لە بونیادنان یادگاری وەرزشی کوردسانی.

هەر نەتەوەیگ ئەڕا خوەێ قارەمان، ڕوایەت و خاترە و ئەفسانە و ئەفسانەێ خوەێ دروس کەێ. کوردەگانیش بایس مێژوو و کەلتوور و فەرهەنگ وەرزشی تایبەت خوەیان دروس بکەن. بازیکەرە ناودارەیل، تیمە خۆجێییەگان، وەربڕکیە گرنکان توپانیستە درەوشاوەگان، ئەو دوویتەیلە ڕچە شکن بینە، ئەو لاو جایەڵەیلە لە کوویچەو جادە و زەویە خاکیەگان ئاوایەگان خەو گەورەی دینە، گشت بایس بچنە ناو یادگاری ملیمانەو.

بێ یادگاری وە کومەڵ نەتەوە لەیەک توویچیەی.یادگاری وەرزشی توانێ بووتە بەشێگ لە یادگاری نەتەوەی و ملی.

توپان ئەڕا ئیمە توانێ بوودە یادستانێگ ئەڕا فێر بیین و خوەمان ڕێکخستن، دیسیپلین و ئێنزبات، هاوکاری و باوەڕ وەیەککردن. ئاخر هوویچ تیم توپانیگ ناتوانێ بێ هاوکاری بمێنیدەو. هوویچ توپانیستێگ وە یەنیا ناودە قارەمان. پاسکاری، وەرگری، پەلامار وەکوومە، باوەڕ وە هاوتیمەگەد، قەبولکردن ڕەوڵ تایبەت و هەوڵدان ئەڕا رەسین وە ئامانج هاوبەش؛ ئەوانە گشتیان ئەو نرخ و ئەسل و پرنسیپەیلنە کە نەتەوەێ ژێردەس ئەڕا ڕزگاری خوەێ هەوەجە وەپیان دیرێ. لەو ڕوانگەوە توپان هەر وەتەنیا هس نەتەوەی هەڵناخرێ بەڵکە توانێت کولتوور کاری وە کوومە دروس بکەێ.

بایس واقع بین بیمن، توپان وە تەنیا ناتوانێ ملەتێگ ئازاد بکەێ، هوویچ وەربڕکی وەرزشیگ جێ سیاسەت، خوەێڕێکخستن، پەروەردە، خەبات و بەڕبەڕەکانی مەدەنی، دیپلوماسی و هاوردنە گوڕ داخوازیەیل نەتەوەیی ناگرێدەو. ترس ئەوەسە کە توپان سڕمان بکەێ، یانێ لاو کورد وە تماشاێ توان هەیەجان بگرێدەێ ، بەڵام شەم سیاسی و پرسیار سیاسی ئەڕا نایدە نواوە. هەر ئەڕا یە تماشاێ توپان و وەکاربەرەیلی بایس ئاگاهانە بووت. توپان بایس پرسیار ئەڕامان دروس بکەێ: ئەڕا کورد لەو مەیدانە نیە؟ چووی توانیمن هوزوور خوەمان بەیمەل ئەو مەیدانە.؟

لە کومەڵگەێ دەوڵەتتەور ئیمروژا، ئەو ملیەتەیلە دەوڵەت نەیرن، ناچارن ئەڕا یە خوەیان نیشان بیەن، داهێنان لە خوەیان نیشان بیەن.

ئەگەر کوردسان لە مەیدان جام جەهانی دیاری نیە، توانێ لە مەیدانەیل فەرهەنگی، هونەری، میدیای، تووڕە کوومەڵایەتیەگان ، ئینترنت، یانەگان، وەربڕکیە، وەرزشیەگان وجود خوەێ بتەپنێ یا بسەپێنێ. دیار بین هەمیشە هەر وەتەنیا لە ڕێ وە رەسمین ناسین دەوڵەتیەو ناتێدەدەس. فرە جار لە زەین و ویر نەوەیەگ و چەن نەوەیگا شکل گرێ، و دووایی بوودە داوایگ سیاسی و مێژوویی.جایەڵ کورد بایس بزانێ تماشاێ توپان ئی ڕووژەیلە دوو مانا دروس کەێ: نادیاری خوەمان لە جام جەهانی قەبوول بکەیم، یا ئەو غیبەتە بکەیمە هوشیاری نەتەوەیی و سیاسی. ئەگەر جام جەهانی شانو خوەڕانان نەتەوەگانە، نادیاری کوردسان لەو مەیدانەیا ئەڕا خوەێ پەیامیگ سیاسیە. ئەو غیبەتە بایس بووینریەی، بژنەفیەی و هەڵسەنگینریەیت. بایس وە تەمام زووانەیل دونیا هاوار بکەیم کە ملەتێگ گەورەێ دەیان ملیونی وە مێژوو و فەرهەنگ و زووان و ئێرادەێ سیاسی خوەیەو هەنوزیش لە ماف دیاریکردن چارەێ خوەێنوویسین بێبەش کریاس.